

Scleranthus polycarpus L. nieuw voor Nederland

door

S. J. VAN OOSTSTROOM en TH. J. REICHGELT
(Rijksherbarium, Leiden)

Het verschijnen van een artikel van PEDERSEN (3), waarin het voorkomen van *Scleranthus polycarpus* L. in Denemarken wordt vermeld, was voor ons aanleiding om ook in ons land eens op deze soort te letten, tot nu toe echter zonder succes. Toen wij evenwel onlangs het in het Rijksherbarium aanwezige Nederlandse *Scleranthus*-materiaal zorgvuldig doorkeken met het oog op het eventueel daarin voorkomen van genoemde soort, bleek deze werkelijk aanwezig te zijn, en wel tweemaal onder de naam *S. annuus* L. en eenmaal onder *S. × intermedius* Kittel.

Deze drie exemplaren zijn afkomstig van de volgende vindplaatsen:

Nieuw Lekkerland, diluviale bult in de polder Nieuw Lekkerland, leg. *A. F. H. Besemer & W. Vervoort* no. 38-112, 1 juli 1938; heide bij Mill, N.-Br., leg. *J. H. Kern*, herb. *Kern & Reichgelt* no. 11761, 30 augustus 1930; rivierduintjes bij de Plasmolen, leg. *J. H. Kern & B. J. Reichgelt*, herb. *Kern & Reichgelt* no. 11760, 1 juni 1941.

S. polycarpus L. (fig. 1,c) verschilt van *S. perennis* L. (fig. 1,a) al op het eerste gezicht door de slechts smal wit gerande kelkslippen. Van *S. annuus* L. (fig. 1,b), die eveneens smal wit gerande kelkslippen heeft, verschilt de soort in hoofdzaak door de volgende kenmerken:

Plant meer gedrongen, met liggende en aan de top rechtopstaande stengels en opstijgende tot rechtopstaande zijtakken (bij *S. annuus* zijn de stengels liggend tot opstijgend). Stengelleden korter dan de bladen, ten hoogste ca. 1 cm, meestal slechts tot $\frac{1}{2}$ cm lang (bij *S. annuus* zijn de stengelleden meestal duidelijk langer dan de bladen en gewoonlijk meer dan 1 cm lang). Bladen tot ruim $\frac{1}{2}$ cm lang (bij *S. annuus* meestal 1 cm of meer lang). Bloeiwijze meestal gedrongen (bij *S. annuus* meestal losser). Vruchtdragende kelk meestal ca. 3 (ca. 2—4) mm lang [bij *S. annuus* meestal ca. 4 (ca. 3—5) mm]. Kelkslippen bij rijpheid rechtopstaand of iets naar elkaar toe gebogen, zelden zwak naar buiten gekromd (bij *S. annuus* duidelijk schuin afstaand).

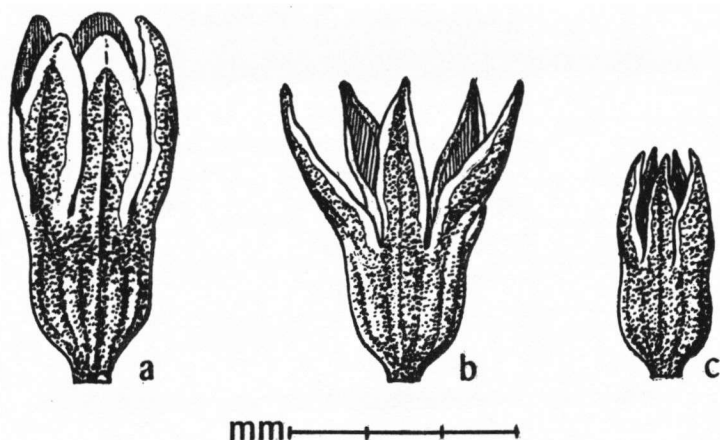

Fig. 1. Vruchtdragende kelk van a: *Scleranthus perennis* L.; b: *S. annuus* L.; c: *S. polycarpus* L.

S. polycarpus komt door een groot gedeelte van Europa voor en verder op Madeira, in Noord-Afrika en Klein-Azië. LAWALRÉE (2, p. 440) vermeldt de soort van slechts een gering aantal vindplaatsen in België, doch vermoedt dat zij daar wel meer zal voorkomen. CLAPHAM (1, p. 266) zegt dat de soort nog niet met zekerheid in Groot-Brittannië is gevonden. Zij gaat volgens RÖSSLER (4; 5) in Europa verder noordelijk dan *S. annuus* en wordt volgens deze auteur in tegenstelling tot laatstgenoemde, die meestal als akkeronkruid of op andere sterk door de mens beïnvloede plaatsen voorkomt, op oorspronkelijke, door de mens weinig of niet beïnvloede standplaatsen aangetroffen. Dit laatste geldt ook voor de Nederlandse vondsten. Daar het moeilijk valt aan te nemen, dat *S. polycarpus* bij ons alleen op de drie genoemde plaatsen voorkomt, moge dit artikel een aansporing zijn op de soort te letten, waarbij de afbeeldingen van fig. 1 zeker van nut kunnen zijn.

Literatuur

1. A. R. CLAPHAM, T. G. TUTIN & E. F. WARBURG, *Flora of the British Isles*, ed. 2, Cambridge, 1962.
2. A. LAWALRÉE, *Caryophyllaceae*, in W. Robyns, *Flore générale de Belgique* 1 (3), 1954, p. 351—492.
3. A. PEDERSEN, *Scleranthus polycarpus*, Bakke-knave, i Danmark. *Bot. Tidsskr.* 53, 1956, p. 99—103.
4. W. RÖSSLER, *Scleranthi Lusitaniae*. *Agron. Lusit.* 15, 1953, p. 97—138.
5. —, *Die Scleranthus-Arten Österreichs und seiner Nachbarländer*. *Österr. Bot. Zeitschr.* 102, 1955, p. 30—72.

Summary

Scleranthus polycarpus L. appears to be indigenous in the Netherlands. In contradistinction to its close ally *S. annuus*, which is almost exclusively a weed in cultivated ground on sandy soil, *S. polycarpus* occurs in more natural habitats.